

CYNGOR GWYNEDD

Adroddiad i gyfarfod o Gyngor Gwynedd

Dyddiad y Cyfarfod: 14 Mai 2026

Teitl yr Eitem: Adolygiad blynyddol o gydbwysedd gwleidyddol y Cyngor

Swyddog Cyswllt: Ian Jones,
Pennaeth Gwasanaethau Democratiaeth

1. Y PENDERFYNIAD A GEISIR

Gofynnir i'r Cyngor:

- fabwysiadu'r rhestr o bwyllgorau ac is-bwyllgorau i'w sefydlu ar gyfer y flwyddyn fwrdeistrefol fel a nodir yn **Atodiad A**, ynghyd â mabwysiadu'r dyraniad seddau a'r uwch gyflogau a nodir yn yr atodiad.
- ddirprwyo'r hawl i'r Pennaeth Gwasanaethau Democratiaeth wneud penodiadau i'r pwyllgorau ar sail cydbwysedd gwleidyddol ac yn unol â dymuniadau'r grwpiau gwleidyddol
- mabwysiadu cadeiryddiaethau'r pwyllgorau craffu ar sail cydbwysedd gwleidyddol, fel a ganlyn:

Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi
Pwyllgor Craffu Cymunedau
Pwyllgor Craffu Gofal

Grŵp Plaid Cymru
Grŵp Annibynnol
Grŵp Annibynnol

2. CEFNDIR A RHESYMEG

2.1. CYFLWYNIAD

2.1.1 Yn unol â gofynion statudol, mae'n ofynol cynnal adolygiad blynyddol o gydbwysedd gwleidyddol y Cyngor, a gwneir hyn yn y cyfarfod blynyddol.

2.1.2 Adroddwyd yng nghyfarfod blynyddol y Cyngor llawn ar **y 1af o Fai, 2025** fod cyfansoddiad gwleidyddol y Cyngor fel a ganlyn:-

<u>Grŵp</u>	<u>Nifer</u>
Plaid Cymru	46
Annibynnol	21
Llafur Rhyddfrydol	2
Cyfanswm	69

2.1.3 Ers hynny, mae newidiadau wedi bod fel a ganlyn:

- Etholwyd y Cyngorydd Wendy Cleaver, Grŵp Annibynnol i Ward Abermaw ym mis Awst 2025 yn sgil marwolaeth y Cyngorydd Rob Triggs.
- Etholwyd y Cyngorydd Gwion Emyr, Grŵp Plaid Cymru i Ward Bethel a'r Felinheli, ym mis Tachwedd 2025, yn sgil ymddiswyddiad Iwan Huws.
- Nid oedd unrhyw effaith ar y cydbwysedd gwleidyddol yn sgil y newidiadau uchod.
- Bu i'r Cyngorydd John Pughe adael Grŵp Plaid Cymru gan ddod yn aelod unigol ym mis Rhagfyr 2025. Nid oedd hyn yn arwain at adolygiad o gydbwysedd gwleidyddol y Cyngor gan na fu cais am adolygiad gan nad oedd yn ymuno â grŵp gwleidyddol.
- Mae'r cyn-grŵp Llafur/Rhyddfrydol wedi newid enw: 'Gwynedd yn gyntaf' yw enw'r grŵp ers mis Ionawr 2026.
- Bu i'r Cyngorydd Gareth Anthony Roberts adael Grŵp Plaid Cymru gan ddod yn aelod unigol ddechrau mis Mai, 2026.

2.1.4 Bellach, mae cyfansoddiad gwleidyddol y Cyngor fel a ganlyn:

<u>Grŵp</u>	<u>Nifer</u>
Plaid Cymru	44
Annibynnol	21
Gwynedd yn Gyntaf	2
Aelod unigol	2
Cyfanswm	69

2.2 DYRANIAD Y SEDDAU AR BWYLLGORAU

2.2.1 I atgoffa'r aelodau, nodir isod y pedair prif reol yn Neddf Llywodraeth Leol a Thai 1989 ynglŷn â dyrannu seddau:-

(a) Ni chaiff pob sedd ar bwyllgor ei dyrannu i'r un grŵp gwleidyddol;

(b) Rhaid dyrannu mwyafrif y seddau ar bwyllgor i grŵp gwleidyddol os yw nifer y personau sy'n perthyn i'r grŵp yn fwyafrif o aelodau'r Cyngor;

(c) Yn amodol ar baragraffau (a) a (b) uchod, bydd nifer y seddau ar y pwyllgorau cyffredin a ddyrennir i bob grŵp gwleidyddol yr un fath â'r nifer o'r holl seddau sydd gan aelodau'r grŵp hwnnw ar y Cyngor;

(ch) Yn amodol ar (a),(b) ac (c) uchod, bydd nifer y seddau ar bwyllgor a ddyrennir i bob grŵp gwleidyddol yr un gyfran o'r seddau ar y pwyllgor â'r nifer o seddau sydd gan aelodau'r grŵp hwnnw ar y Cyngor.

2.2.2 Er mwyn sicrhau y glynir wrth y rheolau hyn, mae'r Cyngor wedi bod yn ymdrin â phwyllgorau mewn blociau gwahanol. Mae hyn yn ei gwneud yn haws i sicrhau y glynir wrth reol (c) ym mharagraff 2.2.1 uchod hefyd.

2.3 NEWIDIADAU I DDYRANIAD Y SEDDAU AR BWYLLGORAU

2.3.1 Mae'r tabl yn **Atodiad A** yn cadarnhau pa bwyllgorau sydd i'w sefydlu ar gyfer y flwyddyn fwrdeistrefol.

2.3.2 Yn sgil yr adolygiad o'r cydbwysedd gwleidyddol, ac yn dilyn dyrannu i'r grwpiau gwleidyddol, mae'r newidiadau i seddau ar bwyllgorau fel a ganlyn:

- Mae'r aelodau unigol yn ennill sedd dwy sedd yr un. Bydd y seddau ar y Pwyllgorau canlynol, gyda Plaid Cymru yn colli'r seddau:
- Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth
- Cydbwyllgor Ymgynghorol Lleol
- Pwyllgor Iaith
- CYSAG

2.3.3 Gofynnir i'r Cyngor fabwysiadu'r dyraniad seddau yn unol â'r cydbwysedd gwleidyddol fel a nodir yn **Atodiad A**.

2.4 CADEIRYDDIAETHAU AC IS-GADEIRYDDIAETHAU

2.4.1 Yn unol â gofynion adrannau 66-75 Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, mae'n ofynnol dyrannu cadeiryddiaethau'r pwyllgorau craffu er mwyn sicrhau, cyn belled ag y bo modd, fod cydbwysedd gwleidyddol yn cael ei adlewyrchu yn y cadeiryddiaethau hynny, a bod y grwpiau nad ydynt yn cael eu cynrychioli ar y weithrediaeth yn cael cyfran deg o'r cadeiryddiaethau.

2.4.2 Mae rheoliadau yn golygu fod fformiwla penodol ar gyfer cyfrifo'r Cadeiryddiaethau Craffu. Dilyni'r fformiwla "nifer aelodau'r grŵp / nifer aelodau'r Cyngor x nifer cadeiryddiaethau pwyllgorau craffu". Mae'r rheoliadau'n nodi ei bod yn ofynol 'rowndio i lawr' ar gyfer y grŵp sydd yn y weithrediaeth. Yn yr achos yma, gan fod gan grŵp Plaid Cymru 44 aelod, mae'n golygu fod ganddynt un gadair ($44/69 \times 3 = 1.91$, ac o orfod 'rowndio i lawr' = 1).

2.4.3 Yr unig bwyllgorau y mae eu cadeiryddiaethau i'w dyrannu ar sail cydbwysedd gwleidyddol yw'r Pwyllgorau Craffu. Mae'r adolygiad blynyddol yn nodi fod **Cadeiryddiaeth dau o'r pwyllgorau craffu i'w dynodi i'r Grŵp Annibynnol a Chadeiryddiaeth un pwyllgor craffu i'w dynodi i Grŵp Plaid Cymru.**

2.4.4 Yn unol â barn Grŵp Busnes y Cyngor, argymhellir y dylid dyrannu'r cadeiryddiaethau fel a ganlyn

Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi
Pwyllgor Craffu Cymunedau
Pwyllgor Craffu Gofal

Grŵp Plaid Cymru
Grŵp Annibynnol
Grŵp Annibynnol

2.4.5 Nid oes unrhyw ddarpariaeth statudol na chyfansoddiadol yn rheoli'r penodiadau i'r is-gadeiryddiaethau nac i gadeiryddiaethau gweddill y pwyllgorau (heblaw na chaiff aelod o'r weithrediaeth gadeirio'r Pwyllgor Trwyddedu na'r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth).

2.4.6 Y pwyllgorau eu hunain fydd yn ethol eu cadeirydd yn yr achosion hyn yn amodol ar y rheolau gweithdrefn sy'n cyfyngu tymor Cadeirydd i 2 flynedd.

3. UNRHYW YMGYNGHORIADAU A GYNHALIWDYD CYN ARGYMELL Y PENDERFYNIAD

3.1 Fel a nodwyd uchod, ymgynghorwyd â Grŵp Busnes y Cyngor ar y 14eg o Ebrill, 2026 gan ymgynghori ymhellach ar y newidiadau diweddaraf.

3.2 SYLWADAU'R SWYDDOGION STATUDOL:

Swyddog Monitro:

Rwyf wedi cynghori ar y mater yma ac yn fodlon gyda phriodoldeb yr argymhelliad.

Swyddog Cyllid Statudol:

Dim i'w ychwanegu o safbwynt priodoldeb ariannol.

ATODIAD A – DYRANIAD SEDDI AR BWYLLGORAU

A	Plaid Cymru	Annibynnol	Gwynedd yn gyntaf	Aelod Unigol	Cyf
Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi	12	6	0	0	18
Pwyllgor Craffu Cymunedau	12	5	1	0	18
Pwyllgor Craffu Gofal	12	5	1	0	18
Llywodraethu ac Archwilio	8	4	0	0	12

B	Plaid Cymru	Annibynnol	Gwynedd yn gyntaf	Aelod Unigol	Cyf
Gwasanaethau Democratiaeth	9	4	1	1	15
Cynllunio	10	4	1	0	15
Trwyddedu Canolog/cyffredinol	10	5	0	0	15
Iaith	9	5	0	1	15
Penodi Prif Swyddogion	10	5	0	0	15
Apelau Cyflogaeth	5	2	0	0	7
Nifer seddau bloc A & B	97	45	4	2	148

C	Plaid Cymru	Annibynnol	Gwynedd yn gyntaf	Aelod Unigol	Cyf
Pensiynau	4	2	1	0	7
Cydbwyllgor Ymgynghorol lleol	6	4	0	1	11
CYSAG	4	2	0	1	7
Cyfanswm seddau A & B & C	111	53	5	4	173

Uwch Gyflogau

Yn unol â phenderfyniad blaenorol y Cyngor telir yr uwch gyflogau a ganlyn:

- Arweinydd
- Dirprwy Arweinydd
- 8 aelod arall o'r Cabinet
- Arweinydd yr Wrthblaid fwyaf
- Cadeiryddion Pwyllgorau
  - Pwyllgor Craffu (x3)
  - Pwyllgor Cynllunio
  - Pwyllgor Trwyddedu (Canolog a Chyffredinol yn cael ei gyfrif fel un Pwyllgor)
  - Pwyllgor Pensiynau
- Pennaeth dinesig (Cadeirydd y Cyngor)
- Dirprwy Bennaeth dinesig (Is-gadeirydd y Cyngor)